

XÜSUSİ İSTEDADLI ŞAĞIRDLƏRİN AŞKARA ÇIXARILMASI VƏ ONLARIN POTENSİALININ İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ İŞİNİN TƏŞKİLİ

FUAD QARAYEV

Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun direktor müavini.

E-mail: fuad.qarayev@arti.edu.az

<https://orcid.org/0009-0008-6926-4254>

Məqaləyə istinad:

Qarayev F. (2026). Xüsusi istedadlı şagirdlərin aşkara çıxarılması və onların potensialının inkişaf etdirilməsi işinin təşkili. *Azərbaycan məktəbi*. № 1 (714), səh. 37–42

DOI:

10.30546/32898065.2026.01.1006

ANNOTASIYA

Xüsusi istedadla malik şagirdlərin aşkara çıxarılması və onların potensialının inkişaf etdirilməsi hər zaman təhsil sisteminin prioritet məsələlərindən olub. Bu məqalənin əsas ideyası ondan ibarətdir ki, xüsusi istedadla malik şagirdlərin erkən aşkar edilməsi və onların fərdi potensialının inkişaf etdirilməsi üçün sistemli və məqsədyönlü işlərin həyata keçirilməsi, müvafiq mühitin yaradılması, fərdi yanaşmanın tətbiqi və ixtisaslı pedaqoji heyətin təmin olunması zəruridir. Bu yanaşma yalnız şagirdin fərdi inkişafına deyil, həm də ölkənin gələcəyinə investisiya kimi qiymətləndirilməlidir. Azərbaycanda bu sahəyə xüsusi diqqət yetirilib, 2006-2010-cu illər üçün Prezident İlham Əliyevin təsdiq etdiyi Dövlət Proqramı¹ çərçivəsində istedadlı uşaqların müəyyən edilməsi, təkmilləşdirilməsi və yeni tipli təhsil müəssisələrinin yaradılması əsas vəzifələrdən biri kimi müəyyənləşdirilib. Məqalədə qeyd olunur ki, istedadlı şagirdlər yalnız yüksək intellektə deyil, həm də kreativlik və daxili motivasiya kimi komponentlərə sahib olanlardır. Bu xüsusiyyətlər onların yaradıcı və cəsarətli olmasını, fərqli və orijinal ideyalar irəli sürməsinə təmin edir. Xüsusi istedadla malik gənclərin erkən yaşlardan aşkar edilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Akademik istedad sahəsində şagirdlərin potensialını ortaya çıxarmaq üçün fənn müsabiqələri və olimpiadalar effektiv vasitə hesab olunur. Ölkəmizdə V sinifdən XI sinfədək müxtəlif fənn olimpiadaları və müsabiqələr təşkil edilir ki, bu da beynəlxalq səviyyədə uğur qazanan şagirdlərin böyük əksəriyyətinin erkən mərhələdə aşkar edilməsini təmin edir. Məqalədə həmçinin istedadlı şagirdlərin inkişafı üçün xüsusi mühitin, fərdi yanaşmanın, peşəkar müəllim hazırlığının və sosial-psixoloji dəstəyin təmin edilməsinin əhəmiyyəti vurğulanır.

Açar sözlər: Xüsusi istedadlı şagirdlər, kreativlik, fənn olimpiadaları, fərdi yanaşma, lisey və gimnaziyalar, təhsil sistemi, konseptual yanaşma.

Məqalə tarixçəsi

Göndərilib: 23.01.2026

Qəbul edilib: 10.02.2026

¹ <https://e-qanun.az/framework/11601>

THE IDENTIFICATION OF GIFTED STUDENTS AND THE ORGANIZATION OF EFFORTS TO DEVELOP THEIR POTENTIAL

FUAD GARAYEV

Deputy Director of the Institute of Education of the Republic of Azerbaijan.

E-mail: fuad.qarayev@arti.edu.az

<https://orcid.org/0009-0008-6926-4254>

To cite this article:

Garayev F. (2026). The Identification of Gifted Students and the Organization of Efforts to Develop Their Potential. *Azerbaijan Journal of Educational Studies*. Vol. 714, Issue I, pp. 37–42

DOI:

10.30546/32898065.2026.01.1006

ABSTRACT

The article systematically examines the identification of students with special talents and the development of their potential, which has long been regarded as one of the priority issues of the education system. The central argument of the article is that the early identification of gifted students and the development of their individual potential require systematic and goal-oriented efforts, the creation of a supportive educational environment, the application of an individualized approach, and the availability of professionally qualified pedagogical staff. This approach should be regarded not only as contributing to the individual development of the student but also as a strategic investment in the country's future. In Azerbaijan, special attention has been consistently devoted to this field. Within the framework of the State Program for 2006–2010, approved by President Ilham Aliyev, the identification and development of gifted children, as well as the establishment of new types of educational institutions, were defined as key strategic objectives. The article notes that gifted students are characterized not only by high intellectual ability but also by creativity and strong intrinsic motivation. These qualities enable them to think independently, demonstrate creativity and courage, and propose original and non-standard ideas. The early identification of gifted children and adolescents is of particular importance. In the field of academic giftedness, subject Olympiads and competitions are considered effective instruments for revealing students' potential. In Azerbaijan, various subject Olympiads and competitions are organized from grades V to XI, ensuring that a significant proportion of students who later achieve success at the international level are identified at an early stage of their educational trajectory. The article also places special emphasis on the importance of providing a supportive educational environment, applying an individualized approach, ensuring continuous professional development of teachers, and offering social and psychological support as essential conditions for the effective development of gifted students.

Keywords: Gifted students, creativity, subject olympiads, individualized approach, lyceums and gymnasiums, education system, conceptual approach.

Article history

Received: 23.01.2026

Accepted: 10.02.2026

GİRİŞ

Xüsusi istedadla malik şagirdlərin aşkar edilməsi, fənlərin dərinədən öyrənilməsinə marağın artırılması və onların potensialının inkişaf etdirilməsi bütün zamanlarda ən prioritet məsələlərdən biri olub. Azərbaycanda da sözügedən məsələ hər zaman təhsilimizin prioritet məsələlərindən biri sayılıb və bu istiqamətdə bir çox layihələr həyata keçirilib. "Xüsusi istedadla malik olan uşaqların (gənclərin) yaradıcılıq potensialının inkişafı üzrə Dövlət Proqramının (2006-2010-cu illər) təsdiq edilməsi haqqında" Cənab Prezident İlham Əliyevin 17 aprel 2006-cı il tarixli 1414 nömrəli sərəncamını xüsusi qeyd etmək olar². Qeyd olunan sərəncamla bu istiqamətdə həyata keçirilməsi planlaşdırılan əsas vəzifələr kimi aşağıdakılar nəzərdə tutulub:

- istedadlı uşaq və gənclərin aşkara çıxarılmasının optimal yollarını müəyyənləşdirmək;
 - istedadlı uşaq və gənclərlə iş sahəsində müasir tələblərə uyğun səmərəli fəaliyyət mexanizmi yaratmaq;
 - həmin uşaq və gənclərlə işin təkmilləşdirilməsi istiqamətində fundamental tədqiqatların aparılmasını təmin etmək;
 - respublikanın hər bir bölgəsində istedadlı uşaq və gənclər üçün yeni tipli təhsil müəssisələrinin açılmasına nail olmaq;
 - hazırda fəaliyyət göstərən yeni tipli təhsil müəssisələrinin maddi-tədris bazasının möhkəmləndirilməsi üçün lazımi tədbirlər həyata keçirmək;
 - istedadlı uşaq və gənclərlə iş sahəsində xarici ölkələrdə mövcud olan qabaqcıl təcrübəni öyrənilib tətbiq etmək;
 - istedadlı uşaq və gənclərin təhsilinin məzmununun təkmilləşdirilməsi və yeniləşdirilməsi ilə bağlı kompleks tədbirlər həyata keçirmək;
 - yeni tipli tədris ocaqları ilə bağlı müasir tələblərə cavab verən normativ hüquqi bazanın yaradılmasını, istedadlı uşaq və gənclər, habelə onlarla işləyən pedaqoji işçilər üçün stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsini, olimpiada hərəkətinin gücləndirilməsini təmin etmək.
- Qeyd edilənlər göstərir ki, istedadlı uşaqların

aşkar edilməsi və onlarla məqsədyönlü işlərin görülməsi məsələsinə hər zaman xüsusi diqqət ayrılıb.

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD - Organisation for Economic Cooperation and Development) bu istiqamətdə olan arayışına əsasən xüsusi istedadla malik olan şagirdlərin (gənclərin) müəyyən edilməsi və aşkar edilməsi ilə bağlı vahid bir metodologiya mövcud deyil (Burmenskaya, Slutskiy, 1991). Müxtəlif ölkələrdə prosesə yanaşma istər prioritetləşmə, istərsə də xüsusi yanaşma baxımından fərqlidir.

Hər bir valideyn üçün onların övladları istedadlıdır. Bu anlayış, əslində, doğrudur. Burada əsas məsələ şagirdlərin meyil və maraqlarının, istedadlı olduqları sahələrin düzgün müəyyən edilməsi və o istiqamətdə inkişafın təmin edilməsi ilə bağlıdır. Albert Eynşteyn yazırdı ki, *"Əslində hər kəs istedadlıdır. Ancaq əgər biz bir balıqı ağaca dırmaşmaq qabiliyyətinə görə qiymətləndirsək, o ömrü boyu özünü bacarıqsız hesab edəcək"*. Bu istiqamətdə evdə valideynlərin, təhsil müəssisələrində isə müəllimlərin üzərinə böyük məsuliyyət düşür (Isaacson, 2007).

XÜSUSİ İSTEDADLI ŞAGİRDlər

Təəssüf ki, istedadlı uşaqlarla yüksək intellektə malik olan şagirdlər bir çox hallarda qarışdırılır. Bu gün sinif otaqlarında müəllimləri tərəfindən öncədən öyrədilən müəyyən qaydalar və ya düsturları tətbiq edərək, müəyyən alqoritmlər əsasında bu və ya digər məsələni sürətli həll etmək, şeirləri yaşıdlarına görə daha tez əzbərləmək, müəllim tərəfindən tapşırılan müəyyən məzmunu daha tez qavramaq şagirddə yüksək öyrənmə bacarığının, başqa sözlə desək, intellektin göstəricisidir. Bu isə o şagirdin xüsusi istedadla malik olub-olmadığını göstərmir. Yüksək intellektə sahib olmaq xüsusi istedadlı şagirdlərdə mövcud olan komponentlərdən biri sayılır.

Xüsusi istedadlı gənclərin ən böyük xüsusiyyətlərindən biri kreativlikdir, yəni yaradıcı yanaşmadır. Cons Hopkins Universitetinin təhsil siyasəti üzrə magistratura proqramının rəhbəri professor Jonatan Plukkerin "Identifying and Assessing Creativity as a Component of Giftedness" məqaləsində bu mövzuda geniş araşdırma var (Kaufman, Plucker, & Russell, 2012).

² <https://e-qanun.az/framework/11601>

Onlar qarşıya çıxan problemləri bilinən standart yollarla deyil, fərqli üsulların tətbiqi ilə həll etmək, müxtəlif orijinal və yeni ideyalar irəli sürməklə seçilir. Bu həll üsullarının və ya ideyaların düzgün və ya səhv olması onları çox maraqlandırmır və bu tip şagirdlər səhv etməkdən çəkinmirlər. Müxtəlif ideyalar irəli sürərkən və ya məsələlərin fərqli üsullarla həllinə çalışarkən bu şagirdlər Thomas Edisonun dediyi kimi “Mən uğursuz olmadım, sadəcə işləməyin 10 min yolunu kəşf etdim” düşüncəsi ilə yanaşırlar (Josephson, 1959). Yaradıcı təfəkkürə sahib olan gənclərin ən böyük xüsusiyyətlərindən biri də onların cəsarətli olmalarıdır. Şablon qaydalarından və qəliblərdən kənar, daha çevik, daha fərqli həll üsullarının, ideyaların səhv olma ehtimalını nəzərə alaraq belə təklif edilməsi cəsarət nümunəsidir.

Xüsusi istedadla malik gənclərin digər əsas xüsusiyyətlərindən biri və bəlkə də ən vacib olanı onların yüksək daxili motivasiyaya malik olmalarıdır. Maraq göstərdikləri sahə üzrə çalışmaq istəyi həmin sahəyə olan bağlılıqları ilə əlaqədardır. Ümumtəhsil müəssisələrində onlara yazılan əla qiymətlər, şərəflövhələrində şəkillərinin asılması, müxtəlif müsabiqə və ya olimpiadalarda qalib gəldikdə onların təltif edilməsi, yəni kənar xarici motivasiya onlar üçün bir çox hallarda maraqlı olmur. Bu və ya digər problemlərin həlli üçün təklif etdikləri həll üsulları və ya ideyaların işə yaraması onların ən böyük motivasiyasıdır. ABŞ düşüncə tarixinin ən parlaq simalarından biri Ralf Emerson “İnsan yalnız daxildən gələn səsi dinləyəndə həqiqi gücünü tapır” sözü istedadlı gənclərdə özünü birmənalı olaraq göstərir (Emerson, 1870).

Yuxarıda qeyd edilən üç əsas komponent: yüksək intellekt, kreativlik və daxili motivasiyası mövcud olan gənclər böyük ehtimalla xüsusi istedadla malik olan gənclərdir. Onların aşkar edilməsi və aşkar edildikdən sonra potensiallarının inkişaf etdirilməsi bir o qədər də asan olmayan, bununla belə olduqca maraqlı sahələrdən biridir.

Digər tərəfdən, istedadlı şagirdlərin aşkar edilməsi üzrə ən böyük tədqiqatçılardan biri Josef Renzullinin məşhur “Üç halqa” konsepsiyasına əsasən istedadlı bürüzə verən əsas üç

amil aşağıdakılardır (“What Makes Giftedness? Reexamining a Definition”):

1. *Above-average ability*, yəni yüksək qabiliyyət və ya potensial;
2. *Creativity*, yəni yaradıcılıq;
3. *Task commitment*, yəni məqsədə və hədəfə bağlılıq, motivasiya.

XÜSUSİ İSTEDADLA MALİK ŞAĞİRDLƏRİN AŞKAR EDİLMƏSİ

Xüsusi istedadla malik olan uşaqların müvafiq istedadlarının aşkar edilməsi üçün yaş səviyyəsinə diqqət yetirmək çox önəmlidir. Bu uşaqlar daha kiçik yaşlardan yaşıdlarına nisbətən daha tez danışması, söz ehtiyatının zəngin olması, çox sual verməsi, maraq dairəsinin genişliyi, ətrafında olan əşyaların quruluşu və iş mexanizmi ilə maraqlanması ilə seçilir. İncəsənət və ya idman sahəsində istedadla malik olan gənclər daha aşağı yaşlardan, akademik yöndən istedadlı uşaqlar isə müəyyən məzmunla tanış olduqdan sonra daha düzgün müəyyən edilirlər. Akademik, yəni bu və ya digər fənlərə marağı olan və istedadlı olan gənclər sinif otaqlarında özlərini bürüzə verirlər. Burada kifayət qədər mühüm olan incə bir nüans var. Belə ki, xüsusi istedadla malik olan şagirdə müvafiq ölçüdə, yəni maraq dairəsində məzmun təqdim edilmədikdə, dərs prosesi onlar üçün çox maraqsız olur. Belə olan təqdirdə, onların adı tənbel və ya dərslə əlaqəsi olmayan şagirdlər sırasında çəkməyə başlanır. Akademik yöndən istedadlı şagirdlərin aşkar edilməsi üçün ən səmərəli üsullardan biri müxtəlif fənn müsabiqə və ya olimpiadalarının təşkilidir. Burada şagirdlərə təqdim edilən tapşırıqlar və təhsilalanların həmin tapşırıqların həlli üçün irəli sürdüyü ideyalar onların istedadlarının üzə çıxarılmasına səbəb olur. Dünyanın bir çox ölkələrində, istər ABŞ, istər Avropa ölkələri, istərsə də uzaq şərq ölkələrinin əksəriyyətində fənn olimpiadalarının təşkili, keçirilməsi, müxtəlif fənlər üzrə istedadlı gənclərin aşkar edilməsi ayrı-ayrı universitetlərin məhz müvafiq fakültələri tərəfindən həyata keçirilir. Bir çox ölkələrin komandalarına məhz ayrı-ayrı universitetlərin riyaziyyat, fizika, kimya və s. digər fakültələrinin alim-professorları

rəhbərlik edirlər. Təcrübə göstərir ki, riyaziyyat, fizika, kimya, informatika və başqa sahələrdə istedadlı gənclərin aşkar edilməsi, eyni zamanda onların bu sahələrin daha dərinə və geniş öyrənmələrinə marağının artırılması üçün ən qısa və effektiv yol fənn olimpiadalarının təşkilidir. Fənn olimpiadalarının təşkil edilməsi və keçirilməsinin də elə əsas məqsədi bundan ibarətdir.

Bu gün ölkəmizdə ümumi orta və tam orta təhsil səviyyələrində təhsil alan hər bir istedadlı gəncin aşkar edilməsi ilə bağlı müəyyən müsabiqə və olimpiadalar təşkil edilir. Belə ki, V siniflər üçün Lütfi Zadə adına riyaziyyat-məntiq olimpiadası, VI-VII sinif şagirdləri üçün Məktəblilərarası Fənn Müsabiqələri və VIII-XI sinif şagirdlərinin iştirak etdiyi Respublika Fənn Olimpiadaları istedadlı şagirdlərin üzə çıxarılması üçün böyük platformadır. Statistikaya nəzər yetirdikdə görmək mümkündür ki, beynəlxalq fənn olimpiadalarında nailiyyət əldə edən şagirdlərin təxminən 95%-dən çoxu daha kiçik yaşlarda fənn müsabiqələri ilə aşkar etdiyimiz məktəblilər olub.

Fənn olimpiadaları ilə yanaşı, müxtəlif layihə müsabiqələri, bilik yarışları da bu istiqamətdə gerçəkləşdirilən əsas fəaliyyətlərdir. Bu və ya digər məzmunun daha dərinə öyrənilməsinə şagirdləri sövq etmək, eyni zamanda onlar arasında sağlam rəqabət mühitini formalaşdırmaq olduqca önəmlidir. Ölkə üzrə dövlət və özəl qurumlar tərəfindən məqsəd və son nəticə düzgün müəyyən edilməklə bu tip platformaların çoxluğu və müxtəlifliyi istedadların aşkar edilməsi üçün kifayət qədər əhəmiyyətlidir.

XÜSUSİ İSTEDADLI GƏNCLƏRİN POTENSIALININ İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ

İstedadlı gənclərin aşkar edilməsi qədər onların mövcud potensialının inkişaf etdirilməsi də olduqca önəmli məsələdir. Rayonlarda, şəhərlərdə müxtəlif ümumtəhsil müəssisələrində bu və ya digər səbəblərdən potensialı inkişaf etməyən gənclərin varlığı da məlumdur. Bu istiqamətdə fənn müəlliminin, sinif rəhbərinin, məktəb psixoloqunun, nəhayət məktəb rəhbərliyinin üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Xüsusi istedadla malik olan gənclərin aşkar edilməsi,

onların elmi potensiallarının inkişaf etdirilməsi hər bir təhsil iştirakçısının ən mühüm vəzifələrindən biri olmalıdır. Çünki cəmiyyətlərin bir çox ciddi problemlərini həll edən, innovasiyalar gətirən, insan həyatını asanlaşdıran kəşfləri irəli sürən iti zəkali insanlara hər zaman ehtiyac duyulur.

Bu gün ailələrdə və ya ümumtəhsil müəssisələrində edilən yanlışlıqlardan biri şagirdin zəif olduğu və ya məşğul olmağı çox xoşlamadığı sahə ilə bağlı əlavə məşğələlərin təşkil edilməsidir. Bir şagird tennis oynamağı riyaziyyat həll etməkdən daha çox sevirsə, tennis oynamaq riyaziyyatla məşğul olmaqdan daha yaxşı alınarsa, tennisdə istedadı hiss olunursa və gələcək vəd edirsə, həmin şagird dərscənkənar və məktəbdənkənar fəaliyyətinin böyük hissəsini tennis kortunda keçirməlidir. Riyaziyyatı sevən, riyazi məsələləri həll etməkdən zövq alan, riyaziyyat fənninə xüsusi marağı olan və riyazi istedadı olan şagirdlərin dərscənkənar vaxtının böyük hissəsini riyaziyyata ayırmalıdır. Bunun üçün məktəblərdə bu şagirdlər xüsusi dərinləşdirilmiş və zənginləşdirilmiş proqramlara cəlb edilməli, onlara uyğun materiallar təqdim edilməli və şagirdlərin müvafiq inkişafı izlənməlidir.

Məlumdur ki, xüsusi istedadlı uşaqlarla işləmək özü fərqli bir yanaşma tələb edir. Bu səbəbdən həmin şagirdlərin təhsil ala biləcəyi respublika səviyyəli ümumtəhsil müəssisələrinin, yəni lisey və gimnaziyaların fəaliyyəti olduqca önəmlidir. Xüsusi istedadlı şagirdlərin təhsili ilə bağlı iki fərqli yanaşma mövcuddur:

Birinci yanaşmanın tərəfdarı olan tədqiqatçılar xüsusi istedadlı şagirdlərin digər şagirdlərlə birlikdə eyni mühitdə təhsil almalarının tərəfdarıdır. Burada əsas məqsəd digər uşaqlara xüsusi istedadlı şagirdlərlə bir mühitdə təhsil alma imkanlarını yaratmaqdır. İkinci yanaşmanın tərəfdarları isə xüsusi istedadlı şagirdlərin bir-biri ilə rəqabət apara biləcəkləri mühitdə olmasının tərəfdarıdır. Düşünürəm ki, ikinci yanaşma bu uşaqların inkişafı üçün çox daha düzgündür. Belə ki, bərabərlik heç də həmişə ədalət demək deyil. Bu uşaqların daha fərqli tədris plan və proqramları tətbiq edilməklə, öz maraq dairələrinə uyğun təhsil almaq hüquqları var və təhsil sistemləri həmin şagirdlərə sözügedən imkanları verməyə borcludur.

Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən müxtəlif istiqamətlər üzrə ixtisaslaşmış təhsil müəssisələri, yəni lisey və ya gimnaziyalar, o cümlədən fizika, riyaziyyat, informatika, kimya və biologiya təmayüllü liseylər bu funksiyaları yerinə yetirən təhsil müəssisələri kimi fəaliyyət göstərirlər. Bu tip təhsil müəssisələrində tətbiq edilən fərqli, zənginləşdirilmiş tədris proqramları şagirdlərin müvafiq istiqamətlər üzrə fənləri daha dərinlən öyrənmələrinə səbəb olur. Kənd və qəsəbələrdə, rayon və şəhərlərdə ayrı-ayrı ümumtəhsil müəssisələrində aşkar edilmiş və parlaq hesab edilən gənclərin bu ümumtəhsil müəssisələrində təhsil almaları üçün həm valideynlər, həm də müəllimlər lazım olan bütün imkanları səfərbər etməlidirlər.

Bütün bunlarla yanaşı, ümumtəhsil müəssisələrində çalışan təhsilverənlərin istedadlı şagirdlərlə iş istiqamətində müəyyən təlimlərdən keçmələri olduqca zəruridir. Unudulmamalıdır ki, istedadın inkişaf etməsi və potensialın nümayişi üçün müvafiq mühit və resurslar olmalıdır. İxtisaslaşmamış məktəblərdə bunun təmin edilməsi qeyri-mümkündür.

Yuxarıda qeyd edilənləri nəzərə almaqla xüsusi istedadla malik olan gənclərin aşkar edilməsi və onlarla məqsədyönlü və nəticəyönlü işlərin aparılması üçün konseptual yanaşmanın tətbiq edilməsi olduqca önəmlidir. Təsədüfi təşəbbüslərlə deyil, bu kateqoriyadan olan şagirdlərin vaxtında aşkar edilməsi, onlara fərdi yanaşmanın tətbiq edilməsi, peşəkar müəllim hazırlığı və sosial-psixoloji mühitin formalaşdırılması kimi sistemli iş təşkil edilməlidir. İstedadlı şagirdlərə qoyulmuş investisiya və resurslar ayrı-ayrı fərdlərə deyil, ölkənin gələcəyinə, iti zəkalı və parlaq gələcəyə qoyulan investisiya hesab edilməlidir.

İstedadlı şagirdləri aşkar etmək bu işin başlanğıcı, onlarla məqsədyönlü layihələrin həyata keçirilməsi işin peşəkarlığı, təhsilalanların potensialının inkişaf etdirilməsi işin məsuliyyəti, onları cəmiyyətə qazandırmaq isə əsas məqsədi hesab edilməlidir.

NƏTİCƏ

Xüsusi istedadla malik gənclərin aşkar edilməsi və onların elmi potensialının inkişaf etdirilməsi kompleks və sistemli yanaşma tələb

edən strateji bir prosesdir. Bu prosesdə yüksək intellekt, yaradıcılıq və daxili motivasiya kimi əsas göstəricilərin nəzərə alınması, erkən diaqnostika mexanizmlərinin tətbiqi, diferensiallaşdırılmış və zənginləşdirilmiş təhsil proqramlarının reallaşdırılması, eləcə də fənn olimpiadaları və ixtisaslaşmış təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi həlledici əhəmiyyət daşıyır. Sözügedən fəaliyyətlərin müəllim hazırlığı, valideyn dəstəyi və müvafiq sosial-psixoloji mühitlə tamamlanması istedadlı gənclərin intellektual potensialının tam şəkildə reallaşdırılmasına və ölkənin elmi inkişafına töhfə verməsinə şərait yaradır.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

- ¹ Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 17 aprel tarixli 1414 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Xüsusi istedadla malik olan uşaqların (gənclərin) yaradıcılıq potensialının inkişafı üzrə Dövlət Proqramı (2006-2010-cu illər)". <https://e-qanun.az/framework/11601>
- ² Bildiren, A. (2018). Üstün yetenekli çocuklar. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. ISBN 9786052414354.
- ³ Burmenskaya, G.V., Slutskiy, V.M. (1991). Odarennyye deti. Moskva: Progress. 376 c.
- ⁴ Emerson, R.W. (1870). Society and Solitude: Twelve chapters. Boston: Fields, Osgood, & Co.
- ⁵ Isaacson, W. (2007). Einstein: His Life and Universe.
- ⁶ Josephson, M. (1959). Edison: A Biography.
- ⁷ Kaufman, J.C., Plucker, J.A., & Russell, C.M. (2012). Identifying and assessing creativity as a component of giftedness. Journal of Psychoeducational Assessment, 30(1), 60-73. <https://doi.org/10.1177/0734282911428196>
- ⁸ Rutigliano, A., & Quarshie, N. (2021). Policy approaches and initiatives for the inclusion of gifted students in OECD countries (OECD Education Working Papers No. 262). Paris: OECD Publishing. DOI:10.1787/c3f9ed87 en.
- ⁹ Ushakov, D.V. (2000). Psixologiya odarennosti: ot teorii k praktike / D.V.Ushakov (red.). Moskva: Institut psixologii RAN. 128 s.
- ¹⁰ Winebrenner, S., & Espeland, P. (2001). Teaching gifted kids in the regular classroom: Strategies and techniques every teacher can use to meet the academic needs of the gifted and talented. Free Spirit Publishing. ISBN 978-1575421891.